

Тетяна Гордієнко

**Письменниця, журналістка,
громадська активістка.**

Журналістка WoMo, відмічена журналістською премією Presszvanie-2019 у категоріях «Культура» та «Соціум», громадська активістка, членкиня ГО «Скрина корисних справ».

Говорить жінка, зробіть гучніше!

Насправді, стереотипи щодо жінок у політиці – такі самі, як і в будь-якій «чоловічій професії». Під час роботи в редакції інтернет-видання WoMo, а ще більше – у проекті «Жінки незвичайних професій» (ГО «Скрина корисних справ», м. Житомир), мені випало спілкуватися з десятками жінок, які наважилися не реагувати на вбивче зауваження «Ти ж дівчинка!» і вперто йшли до своєї мети. Тому хочу поділитися своїми висновками щодо становлення лідерок у нашому суспільстві.

Стереотипи починають тиснути на жінок задовго до того, як вони виборють свою першу медаль чи займуть керівну посаду. Прикрим є те, що найбільше пригнічують дівчат саме в родині. Тут «ти ж дівчинка» означає не тільки, що ти повинна відповідати батьківським і суспільним очікуванням, загальноприйнятій гендерній ролі. Часто це означає «ми не віримо в тебе». Із такою настановою нелегко стати лідеркою, та й просто хазяйкою свого життя. Тим паче, часто жіночих рольових моделей у житті або книжках та фільмах – обмаль. До речі, ця думка стала поштовхом для розробки нового проекту – «Гендерна книгарня: круті книжки для крутих дівчат», в якій почесне місце відведено виданням про визначних жінок.

Ми вперше сказали про нестачу рольових моделей під час зустрічі з жінками незвичайних професій – льотчицями. Виявляється, за результатами опитування, проведеного British Airways, невеличка кількість жінок (20%) відмовилась будувати кар'єру в авіації через брак прикладів для наслідування. Проте в нас за яку галузь не візьмешся (окрім традиційно жіночих, на кшталт медицини та педагогіки) – скрізь брак рольових моделей для жінок. Учасниці проекту: підприємниці та спортсменки, науковиці й поліцейські, військові й програмістки, найчастіше називали імена відомих чоловіків як своїх натхненників. Це не означає, звісно, що жінок, які досягли успіху в певних галузях, не існувало. Чи знаєте ви, що першою жінкою-астрономом була ще Гіпатія Александрійська за кілька століть до нашої ери? От і не всі жінки в астрономії чули про неї, як виявилось. Нам про таких видатних жінок не квапились розповідати, адже зухвалі жінки говорять «непристойні» речі. Мені спадають на думку слова Бессі Коулман – першої афроамериканської авіаторки, яка у 1921 році сказала: «Небо – це єдине місце, де немає упереджень». Вона мала на увазі й расові, й гендерні стереотипи. А Гіпатія, до речі, висловила так: «Зберігай своє право на

ПОЧУТИ
ОДНЕ
ОДНОГО

(і впливовішими) колегами-чоловіками і червона ганчірка для інших жінок, уражених внутрішньою мізогінією.

міркування, краще думати неправильно, ніж не думати взагалі».

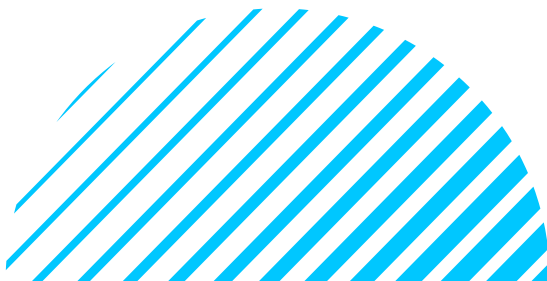
Припустімо, що до «чоловічого світу» (військова служба, екстремальний спорт, політика та подібні сфери) жінок пустили. Тут постає питання: якою лідеркою їй дозволять бути? Зазвичай, усі б хотіли, щоб вона була «сильна, але залишалася чарівною» або «несла тягар відповідальності на тендітних плечах». Пресслужби відомств і організацій, які надавали матеріали про наших героїнь, незмінно танцювали з бубном навколо недоторканної жіночності там, де єдиним пріоритетом повинна бути професійність. Жінці-лідерці ніби потрібні пом'якшувальні обставини, виправдання її сили: вона сильна, але ж і не забуває про те, що повинна гарно виглядати і бути милою, навіть якщо вона – водолаз і шукає постраждалих у крижаній воді. І часто жінки приймають ці правила гри. Якщо ти хочеш бути лідеркою, ти повинна подібатись. А людям подобається, коли щось залишається звичним і незмінним, як культ берегині: якщо вже ти з автоматом або в кріслі міністра, то будь ласкавою, залишайся тендітною та чарівною чи принаймні турботливою.

Найгірше, що до несправедливої критики лідерок вдаються не тільки чоловіки, а й жінки. Внутрішня мізогінія – те, що нескінченно обурює мене. Ми в Україні досі не зрозуміли (бо критична маса активних жінок ще не набралася), що взаємна підтримка дає жінкам набагато більше, ніж намагання бути «правильною» жінкою в очах чоловіків за рахунок «неправильних» жінок. Єдиний прийнятний у нас образ лідерки, зокрема політичної – це Мати. Образ, який стоїть поза сексуальним потягом та конкуренцією. Проте жодна політикиня Матір'ю не народжується. І поки вона нею стане, її будуть критикувати за що завгодно, зовсім не обмежуючись її позицією та рішеннями. Захищати ж права жінок, а не тільки «по-материнськи піклуватися» про тяглість традиційної жіночої ролі – те, чого багато українських політичних лідерок уникає. Адже це прямий шлях до конфронтації з чисельнішими

Варто намагатися поширювати серед жінок розуміння справжньої цінності сестринства й солідарності, якщо не в сенсі етики та справедливості, то хоча б в оптиці суспільного блага. Позаяк кращий доступ жінок до освіти, гарно оплачуваної роботи та лідерських позицій дає вигравш країнам у термінах економіки. Тільки взаємна підтримка жінок стане поштовхом до якісних змін. Хто з нас хотіли би все життя вважатися експертами другого ґатунку у своїй справі через статтю або спостерігати за кар'єрним зростанням інших крізь різні «скляні стелі» та «скляні стіни», застигнувши на «липкій підлозі» спеціалістів середньої ланки? І якщо ця аргументація не вражає, то чи не лячно вам бодай від слів колишньої Держсекретарки США Мадлен Олбрайт про особливе місце в пеклі для жінок, які не допомагають іншим жінкам? Отож бо!

Нещодавно вийшла в українському перекладі книжка чудової лідерки Мішель Обама «Становлення» (BookChef, 2019). Не секрет, що в адміністрації президента Обама працювало багато жінок, яким удалося зробити жорстку машину відомства більш дружньою до жінок, та й увесь Вашингтон інклюзивнішим. Як це їм вдалося? Одна з технік, якою користувалися ці жінки (а згодом і багато їхніх колег не тільки в США), називається ампліфікацією. Мені дійсно хотілося б бачити застосування цього методу у Верховній Раді, Кабінеті Міністрів, обласних, міських, селищних радах народних депутатів, на усіх робочих нарадах підприємств та в установах України. Якщо одна з жінок під час обговорення висловлювала думку, яку чоловіча більшість ігнорувала, то інша присутня жінка (або жінки) брала слово і повторювала ту ж думку в форматі: «Як правильно зауважила моя колега...». Таким чином повторення валідувало думку і внесок колеги, підсилюючи її голос та затверджуючи компетентність. Тоді чоловічій більшості доводилося брати до уваги висловлену тезу. Також

ПОЧУТИ
ОДНЕ
ОДНОГО

це запобігало присвоєнню висловлених жінками ідей, які ніхто не фіксував, аж доки їх тріумфально не видавав за свої якийсь чоловік.

Боротьба зі стереотипами щодо жінок у політиці, як бачимо, виходить далеко за межі самої політики. Це частина боротьби з ґендерними упередженнями на загальному рівні. На жаль, мало лише скасування наказу МОЗ № 256 про заборонені для жінок професії, хоча це теж великий крок до рівності. Потрібні свідомі зусилля кожної з нас.

Намагання почути одне одного вимагає зусиль, навіть, як бачимо, спеціальних технік. Дуже сподіваюся, що такі складнощі є тимчасовими. Тим важливіше сьогодні говорити про проблеми взаєморозуміння. Проєкт «Почути одне одного» намагається передусім почути думку кожного щодо ґендерної рівності. Дослідження відбувається шляхом опитування, результати

якого можуть декого і здивувати. Але таким є дзеркало суспільної думки на цю тему. Підсумки мають стати дороговказом для всіх систем суспільства, покликаних забезпечити ґендерну рівність. Проєкт також говорить до жінок і чоловіків мовою «живих» історій, художніх текстів та есеїв, розкриваючи переваги рівності у всіх сферах суспільного й особистого життя. Зрештою, відмова від стереотипів є запорукою розвитку і людей, і країн.

Тетяна Гордієнко «Говорить жінка, зробіть гучніше!»

**ПОЧУТИ
ОДНЕ
ОДНОГО**

